

EU:n sosiaali- ja terveyspolitiikka

Sirpa Pietikäinen 2016

Kansanterveys kasvun tukena -ohjelma (2014-2020) (*Health for Growth*)

Rahoitus

- 2014-2020: **449 milj €**
- EU:n osuus hankkeiden rahoituksissa on 60 % (hyvin perustein voi olla myös 80 %)

Ohjelman tarkempi sisältö

1. Terveydenhuollosta innovatiivisia ja kestäviä

- tiedonjako **terveysteknologian** tehokkuudesta
- **e-terveyden** kehittäminen, lääkinnälliset laitteet
- terveydenhuoltohenkilökuntaan liittyvät aloitteet
- tarjolla asiantuntijuutta maiden terveydenhuoltouudistuksissa
- **Aktiivisen ikääntymisen innovaatiokumppanuus**
- Terveystietojärjestelmän ylläpito ja kehittäminen

2. Parempia ja turvallisempia terveydenhuoltopalveluja

- yhteistyö **harvinaisten sairauksien** osalta, olemassa on harvinaisten sairauksien portaali
- Eurooppalaiset **osaamisverkostot** (ylläpito ja kehittäminen, verkostot jakavat parhaita käytäntöjä ja asiantuntijuutta)
- Yleinen ohjeistus **antibioottien käytöstä** + antibioottiresistenssiin liittyvä työ
- **Potilasturvallisuus, lääketurvallisuus**

3. Edistetään terveyttä ja ehkäistään sairauksia (esim. EU:n kattavat syövän seulontaohjeet)

- **Tupakoinnin** ja muiden haitta-aineiden käytön vastainen työ
- **Kroonisten sairauksien** ehkäisy (yhteistyön lisääminen)

4. Rajat ylittäviltä terveysuhilta suojelua

- **Varautumisjärjestelmän** kehittäminen
- Tukea varautumiseen myös jäsenmaille

Non-communicable diseases (**krooniset sairaudet**)

- YK:n päätöslauselma 2011 lopulla
- Aiheuttavat EU-alueella 87 prosenttia sairauksista ja 80 prosenttia terveydenhuoltomenoista. Suurin osa kroonisista sairauksista ehkäistävissä.
- EU tekee:
  - riskitekijöihin puuttuminen (tupakkalainsäädäntö, alkoholistrategia, terveellisen ruokavalion edistäminen)
  - terveyserojen vähentämiseen tähtäävä politiikka
  - mielenterveyden edistäminen (European Pact)
  - ikäihmisten elämänlaadun parantaminen erilaisten aloitteiden kautta
  - tiedon verrattavuus jäsenmaiden välillä
  - tiedotuskampanjat EU-kansalaisille
- EU-strategiaa tarvitaan

Kansallisten terveysjärjestelmien tukeminen

Komissio laati ohjelman, jolla annetaan välineitä siihen, että kansalliset terveysjärjestelmät pysyvät tehokkaina, kestävinä ja saavutettavissa olevina myös budjettileikkausten keskellä

(Effective, accessible and resilient health systems -communication 2014)

- vaikuttavuuden mittarien käyttäminen ja kehittäminen
  - mittareita esim. syöpäseulontojen määrä, äitiyskuolleisuus, rokotettavissa olevien sairauksien esiintyminen
- terveyspalvelujen saatavuus (ketkä sen piirissä, mitä palvelut sen piirissä, hinta, palvelujen saatavuus)
- terveysjärjestelmän kyky sietää muutoksia
  - terve rahoituspohja olennaista, mutta myös kyky muuttua tarpeiden mukaan tai sopeutua äkkinäisiin muutoksiin

Mitä lainsäädäntöä terveyspuolella?

- **rajat ylittävä terveydenhuolto** (hoitoon pääsy toiseen jäsenmaahan jos harvinainen sairaus / liian pitkät jonot + tietoverkosto, jossa mahdollisuus verrata hoitomahdollisuuksia muissa jäsenmaissa) - toimeenpano jäsenmaissa lokakuu 2013 mennessä - Suomessa kysymys korvausmallista
- **ammattipätevyysdirektiivi** (kielivaatimukset)
- **julkisia hankintoja** säätelevä direktiivi

- **lääkeinformaatio** - komissio teki ehdotuksen olemassa olevan lainsäädännön uusinnasta lokakuussa 2011, ehdotuksessa
  - säilytetään reseptilääkkeiden mainontakielto
  - vain viranomaisen hyväksymät tiedot voidaan antaa julki vain tiettyjen infokanavien kautta
  - uutta: symboli (musta kolmio) osoittamaan lääkkeitä, joita valvottava erityisen tarkasti (aktiivinen ainesosa, biologiset lääkkeet)
- **väärennetyt lääkkeet** - tarkat vaatimukset lääkkeille, mitkä hyväksytään markkinoille
  - selkeä pakkausmerkintä aidoille lääketuotteille
  - laillisten online-apteekkien yhteinen logo (komission konsultaatiovaihe käynnissä)
  - tarkemmat kontrollikäytännöt
- **lääketurvallisuus**
  - vuonna 2010 säädettyä lakia tiukennettiin syksyllä 2012, kun ilmoitusvelvollisuutta lääkkeiden mahdollisista turvallisuusongelmista laajennettiin
  - haittailmoituksen voi tehdä kuka tahansa ja esim. verkossa
  - uusille lääkkeille riskinhallintasuunnitelma

- **lääkkeiden jakelu**

- komission uudistettu ohjeistus voimaan syyskuussa 2013
- laatujärjestelmä, jolla vastuuhenkilö (suositus: lääkealan ammattilainen)
- lääkkeiden kuljetus ja varastointi
- palautetut lääkkeet (pidettävä erillään, mitkä saa palauttaa myyntiketjuun, takaisinvetosuunnitelma äkillisiä tilanteita varten
- <http://ec.europa.eu/health/files/eudralex/vol-4/gdpguidelines1.pdf>

- **Lääkkeiden hinnoittelua ja korvaavuutta** koskeva lainsäädäntö

- aiempi direktiivi vuodelta 1988, uudistus on parlamentin ja jäsenvaltioiden neuvotteluvaiheessa
- direktiivi määrittelee rajat **hinnoittelulle ja korvauskäytännöille** - nämä pääosin jäsenvaltioiden vastuulla, mutta käytännöt vaikuttavat suuresti EU:n sisämarkkinoiden toimintaan, siksi yhteiset puitteet, joilla pyritään varmistamaan käytäntöjen avoimuus
- päätarkoituksena hinta- ja korvaavuuspäätösten **nopeuttaminen**
- **lainsäädäntö kariutui, kun jäsenmaat eivät halunneet keskittää valtaa asiassa EU-tasolle**

- **Kliiniset kokeet** = pyritään kääntämään kasvuun laskeva EU-alueella tehtävien kliinisten kokeiden määrä
- Lääketieteellisiä laitteita (**medical devices**) koskevan direktiivin muutos, nähtiin tarpeelliseksi erityisesti rintaimplanttikohun jälkeen
  - **sovellusalan** laajentaminen
  - **laatutakuu** – tiukempi lupamenettely erityisesti korkean riskin laitteisiin
  - **avoimuutta** toimitusketjuun
  - laitteiden **kierrätettävyyttä**
  - **ilmoitettujen laitosten** rooli (Suomessa VTT)

Lääkkeiden saatavuus

- Parlamentin oma-aloitemietintö (käsittelyssä syksy 2016)
  - avoimuutta lääketutkimukseen ja hinnoittelukäytäntöihin
  - hintakehityksen hillintä, mm. yhteisillä hankintaprosesseilla
  - lääkkeiden vaikuttavuusarviointiin kokonaisvaltaisempi ote (*real therapeutic evidence-based added-value*)
  - hinnoittelun ja korvaavuuden harmonisointi EU-tasolla

E-terveys / M-terveys

- e-terveys valittiin kuuden merkittävimmän tulevaisuuden markkinoiden joukkoon, osana suurempaa **digitaaliagenda**
- esteitä e-terveyden tiellä:
  - tiedon ja luottamuksen puute e-terveyden ratkaisuja kohtaan
  - tietojärjestelmien huono yhteensovitettavuus
  - kustannustehokkuudesta vähän näyttöä
  - e-terveysjärjestelmän korvauskäytännöt vielä lapsenkengissä
  - järjestelmien aloituskustannukset korkeita
  - alueelliset erot
- **E-terveyden toimintasuunnitelma 2012-2020**
  - **kroonisia sairauksia** koskevan tiedon parempi hallinta
  - **innovaatioiden** esteiden poistaminen, käyttäjälähtöisyyden korostaminen
  - **rajat ylittävän terveydenhuollon** edistäminen
  - e-terveyden tuotteiden pelikentän parantaminen (markkinat, **laillinen varmuus**)
  - eri kansallisten järjestelmien parempi **yhteensopivuus**
  - e-terveyden **käytön lisääminen**

- Käytännön aloitteita on käynnissä erityisesti mobiilisovellusten kohdalla:
  - mobiiliapplikaatioiden valmistajat sopivat yhteisistä menettelysäännöistä, joilla taataan sovellusten tietoturva
  - CEN kehittää laatustandardeja terveyssovelluksille
  - avoin kuuleminen menossa koskien sovellusten turvallisuutta
  - komissio valmistelee raporttia e/m-terveyden pääasiallisista haasteista
  - alan rahoitus sisällä myös 2016-18 vuosien EU-tutkimusrahoitusohjelmissa

Antibiootit, antibioottiresistenssi

- Arviolta 37 000 kuolemaa EU-alueella vuosittain
- 1,5 mrd € kulut terveydenhuoltomenoina ja saamatta jääneinä tuloina
- **2011 julkaistun toimintasuunnitelman seitsemän avainaluetta**
  - Asianmukaisen käytön varmistaminen ihmisillä ja eläimillä
Komissio on viimeisessä vaiheessa uudistamassa eläinlääkkeitä ja lääkerehua koskevia säädöksiä (mikrobiresistenssi otettu huomioon)
  - Infektioiden ja niiden leviämisen ehkäiseminen
Eläinten terveyttä koskeva asetusehdotus keväältä 2013, huomio tautien ehkäisyssä (ilman antibiootteja)
  - Uusien mikrobilääkkeiden tai vaihtoehtoisten hoitomuotojen kehittäminen
  - Kansainvälinen yhteistyö
  - Seurannan ja valvonnan tehostaminen lääketieteessä
Työtä tehty erityisesti eläinlääkinnän alueella
  - Tutkimus ja innovointi
  - Tähän asti 800 miljoonaa, mm. innovatiivisten lääkkeiden ohjelman kautta (16 viime vuoden aikana)
  - Koulutus ja tiedottaminen
- **Eläinlääkintää ja eläinrehua koskevan lainsäädännön uudistaminen käynnissä**
  - Kohdennettu käyttö: vain reseptillä ja diagnoosin perusteella

Ikääntyvä EU

- Aktiivisen ikääntymisen innovaatiokumppanuus – tavoitteena 2v lisää terveitä elinvuosia 2020 mennessä
- Alzheimer prioriteettialustalle, Alzheimer Europe
- 2012 aktiivisen ikääntymisen teemavuosi

Euroopan sosiaalinen ulottuvuus 2014-2016

- Komission puheenjohtaja Jean-Claude Juncker linjasi syksyllä 2014 tavoitteeksi luoda parhaan laadun sosiaaliturva kaikkialle Eurooppaan. Sen jälkeen työllisyysnäkökohtia on otettu mukaan mm. maiden talousohjauseurantaan.
- Komission sosiaalipolitiikka-aloitteet julkaistu kolmessa osassa: työvoiman liikkuvuuspaketti, koulutuspaketti ja **sosiaalipaketti**.
- Lisäksi komissio on antanut uudistetun esityksen kolmansista maista tulevien ammattitaitoisten työntekijöiden työlupamenettelyyn (nk. Blue Card) kesäkuussa 2016
- Syksyllä 2015 komissio ehdotti jäsenmaille toimia pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi – ei lainsäädännöllistä esitystä

Sosiaalipaketti

- Komissio julkistanut alustavat suunnitelmat ja ehdotukset maaliskuussa 2016, jonka jälkeen käynnistettiin konsultaatio kansalaisille, järjestöille ja viranomaisille. Konsultaatio on avoinna v. 2016 loppuun.
- EU:lla valtaa säädellä työvoiman liikkuvuuteen liittyvissä asioissa sisämarkkinoiden pohjalta, mutta työllisyyspolitiikka perussopimuksen nojalla jäsenvaltioiden yksinomaisessa toimivallassa.
- Sosiaalipolitiikan osalta EU voi asettaa minimivaatimuksia, mutta suurimmaksi osaksi jäsenvaltioiden toimivallassa.

Sosiaalipaketin suuntaviivat

8.3.2016 pähkinänkuoressa

- Suunniteltu euroalueelle, mutta muutkin jäsenvaltiot voivat osallistua vapaaehtoisesti (vrt. pankkiunioni)
- ”Pilarissa ei esitetä uudelleen tai muuteta olemassa olevia oikeuksia, vaan (...) tarkoituksena on täydentää niitä esittämällä joukko olennaisia **periaatteita**, jotka osallistuvien jäsenvaltioiden olisi yhteisesti omaksuttava (...).”
- Jaottelu kolmeen lukuun: 1. Yhtäläiset mahdollisuudet ja pääsy työmarkkinoille 2. Oikeudenmukaiset työolot ja työehdot 3. Riittävä ja kestävä sosiaalinen suojelu

1. Yhtäläiset mahdollisuudet ja pääsy työmarkkinoille

- Oikeus laadukkaaseen koulutukseen
- Työsuhdeturva, myös joustavissa työsopimuksissa
- Ammatinvaihdon turvaaminen (neuvonta, uudelleen koulutus, sosiaali- ja koulutusoikeuksien säilyminen siirtymisen helpottamiseksi...)
- Työllisyyden tukeminen (nuorisotakuu, pitkäaikaistyöttömien erityinen tukeminen)
- Sukupuolten tasa-arvo ja työn ja yksityiselämän yhteensovittaminen
- Yhtäläiset mahdollisuudet myös aliedustetuille ryhmille, syrjinnän ehkäiseminen

2. Oikeudenmukaiset työolot ja työehdot

- Työehdot: kirjallinen ilmoitus työntekijälle etukäteen oikeuksista ja velvollisuuksista, koeajan kohtuullisuus, irtisanomismenettelyn oikeudenmukaisuus (irtisanomisaika, valitusmenettely...)
- Kohtuullinen palkka, joka takaa kohtuullisen elintason. Vähimmäispalkka määriteltävä ja sen on motivoitava työntekoon. Palkkojen kehityttävä samaan tahtiin tuottavuuden kehityksen kanssa.
- Työterveys ja työturvallisuus, mikro- ja pk-yritysten tukeminen asiassa
- Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu ja työntekijöiden osallistuminen, työmarkkinaosapuolten kuuleminen

3. Riittävä ja kestävä sosiaalinen suojelu

- Sosiaalisen suojelun etuudet ja palvelut integroitava toisiinsa johdonmukaisuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi.
- Nopea ja laadukas terveydenhuolto, ennaltaehkäisyn kehittäminen
- Eläkkeiden riittävyys, sukupuolierojen pienentäminen
- Kannustava ja riittävä työttömyysturva, vähimmäistoimeentulo kaikille
- Palvelut ja perustoimeentulo vammaisille
- Pitkäaikaishoitopalvelujen turvaaminen, myös kotihoidon osalta
- Lasten köyhyyden ehkäiseminen ja laadukkaiden, kohtuuhintaisten palvelujen tarjoaminen myös heikoista oloista tuleville lapsille
- Asunnottomuuden poistaminen
- Peruspalvelut kaikkien saatavilla, ml. sähköinen viestintä, energia, liikenne ja rahoitusalan palvelut

Konsultaation tarkoituksena kuulla tarpeista ja parhaista käytännöistä eri toimijoilta ja jäsenvaltioilta

- Vastausmahdollisuus kaikilla EU-kielillä
- Vastausaikaan vuoden loppuun, jonka pohjalta komissio esittelee yhteenvedon ja esityksen sosiaalisen pilarin perusteista vuoden 2017 alussa
- Vastata voivat yhtä hyvin yksityishenkilöt kuin yhteisöt ja yrityksetkin
- <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=fi&catId=699&consultId=22&visib=0&furtherConsult=yes>

Kiitos osallistumisestasi!

- Tästä ja muista aiheista voit lukea lisää osoitteesta www.sirpapietikainen.eu
- Samasta osoitteesta voit myös tilata kerran kuukaudessa ilmestyvän uutiskirjeeni!

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Sirpa', is positioned in the bottom right corner of the slide.